

K ÚMRTÍ PROF. MUDr. JAROSLAVA LICHTENBERGA, DrSc.

Dne 21. 4. 1997 zemřel ve věku 90 let prof. MUDr. Jaroslav Lichtenberg, DrSc., generálmajor ve výslužbě, emeritní přednosta a náčelník katedry chirurgie Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové v letech 1951-1958, později profesor 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a dlouholetý zástupce přednosta I. chirurgické kliniky 1. LF UK v Praze.

Pražskou lékařskou fakultu vystudoval na vojenské stipendium a chirurgickou dráhu začal v roce 1931 jako sekundář chirurgického oddělení divizní nemocnice a nehonorovaný asistent I. chirurgické kliniky v Praze. Za války pak vedl chirurgické oddělení Dělnické pojišťovny v Praze a po okupaci pak znovu pracoval na I. chirurgické klinice profesora Jirásky, kde se v roce 1947 habilitoval. V dalších letech byl zástupcem přednosta chirurgického oddělení Vojenské nemocnice v Praze a pak náčelníkem chirurgického oddělení Vojenské nemocnice v Brně.

V roce 1951 byl tehdy plukovník Lichtenberg převeden na tvořící se Vojenskou lékařskou akademii v Hradci Králové, aby tam vedl katedru chirurgie. V roce 1953 byl povýšen do hodnosti generálmajora a v roce 1954 byl jmenován profesorem válečné chirurgie. Při této příležitosti jej hodnotil prof. Jirásek slovy: „Jako klinik má bystrý postřeh, rozvahu, logičnost v posuzování, takže jeho diagnostická schopnost je vynikající. Jako výkonný chirurg stojí na výši technických a fyziologických požadavků dneška a má pozoruhodné pracovní výsledky. Jako učitel vyniká vysokou úrovní všech vlastností na dobrého učitele kladených“.

Pod jeho vedením na VLA vyrostlo několik chirurgů, jejichž jména nutno připomenout: plk. prof. Antonín Beneš, DrSc. - později jeho nástupce ve funkci náčelníka katedry válečné chirurgie, MUDr. Otakar Háva, MUDr. Bohumil Kaucký, MUDr. Ivo Macík, MUDr. Čestmír Reček, MUDr. Josef Čermák a plk. prof. MUDr. Bohumil Konečný, CSc., nástupce po prof. Benešovi.

Po zrušení VLA JEP a přeměně na VLVDÚ JEP se prof. Lichtenberg vrátil v roce 1958 do Prahy. Nejprve jako zástupce přednosta III. chirurgické kliniky (tehdy prof. Pavrovského) a s ním pak v roce 1959 přešel na I. chirurgickou kliniku, aby se plně věnoval klinické práci. V roce 1960 zde dosáhl vědecké hodnosti DrSc. a začal ve svých 54 letech další 25letou velmi plodnou etapu aktivní chirurgie.

Při šedesátinách prof. Lichtenberga v roce 1966 o něm řekl prof. Pavrovský: „Je analytikem věcného pohledu, precizním chirurgem, nesmlouvavě služebným nemocnému při operačním výkonu, před ním a po něm“. Myslím, že není více oceňujícího hodnocení práce lékaře-chirurga.

Profesor Lichtenberg za sebou zanechává obdivuhodné dílo. Protože byl chirurgem zvědavým, hloubavým a kritickým, který chtěl vždy proniknout k samým základům chorobných stavů, nebylo snad oboru v chirurgii, o který by neprojevil zájem. Jeho vědecké práce dosáhly počtu více než 600. Zabýval se traumatologií, problematikou šoku, profylaxí tetanu, otázkami nitrožilních a nitrotepenných převodů tekutin, problémy agonálních stavů i klinické smrti.

Mezi prvními u nás publikoval zkušenosti z cévní chirurgie a také zkušenosti s léčením nádorů pomocí perfuze cytostatiky. V onkologické chirurgii patřil jeho zájem především nádorům mediastina, plic a nádorům jícnu. Nakonec se soustředil především na kardiochirurgii. Na I. chirurgické klinice v Praze zavedl, poučen zkušenostmi z hradecké chirurgie a Navrátilovy kliniky v Brně, operace v mimotělním oběhu a jako první

v republice provedl aortokoronární bypass. Zasloužil se podstatnou měrou o rozvoj kardiochirurgie a hrudní chirurgie na I. chirurgické klinice v Praze.

Obdivuhodné bylo jeho zaujetí, s kterým soustavně sledoval všechny novinky v oboru. Nikdy nelenil navštívit jiné pracoviště, aby shlédl některé nové operační postupy, a byli jsme pak svědky jeho houževnatosti při zavádění těchto nových metod do praxe.

Dovedl být však i výborným společníkem a do posledních let také aktivním sportovcem. Jeho zdraví se zdálo nezdolné a síly nevyčerpatelné.

Ještě v loňském roce odeslal některé své výsledky k publikaci. I. chirurgické klinice zůstal věrný do posledních chvil svého života a docházel na ni denně i přes zhoršující se zdravotní stav v posledním roce ve svých 90 letech. Na klinice byl naposledy dva dny před svou smrtí.

Dne 29. dubna 1997 jsme se s profesorem Lichtenbergem, velkým chirurgem, učitelem a vědcem rozloučili ve velké obřadní síni krematoria v Praze-Strašnicích. Zůstane trvale v naší paměti. Čest jeho památce.

Plk. doc. MUDr. Ladislav Vykouřil, CSc.
vedoucí katedry válečné chirurgie
VLA J. E. Purkyně v Hradci Králové